

Diplomati – avtalur og handil

VINNUSÍÐUDEBATT

Johan Mortensen,
Vinnulívsmáður

Nú Vinnudagurin er farin afturum hevur Sosialurin heitt á meg um at skriva nakrar reflektiónir um generellu støðuna hjá pørtum av vinnulívnum og tess politisku karmar.

Samanumtikið má sigast at ikki sær alt ov gott út og at vit búskaparliga eru nærmast einum hóttafalli ella útbløðing. Eg skal í nøkrum greinum eftir førimuni nevna nøkur álvars-mál og vil eg byrja við teim handelsavtalam og veiðirættindum, sum eru av vitalum týðningi fyri vinnulívið og okkum øll

Ruslandssáttmálin

Rusland hevur tey seinastu mongu árin verið okkum ein hollur handilspartnari og kann nógv meira gerast við henda risamarknað bæði við útflutningi og innflutningi. Ein frihandilsavtala við Rusland, sum vil verða av alstórum týðningi fyri Føroyar, sigst at verða tilreiðar til undirskrivningar, men nú uppá triðja ár hendur onki.

Orsøkin er allarhelst hon, at vit nú lata Danmark okkara vegna hava diplomatiska sambandið við Rusland. Millum Rusland og Danmark er køld luft, tí Danmark í 2002 hýsti einari ráðstevnu um Tjetjenien, sum ikki dæmdi russum. Orsakað av hesum verða fáir og ongir handels-sáttmálar millum Rusland og Danmark ratificeraðir. Tað er fryktandi, at ongin avtala kemur ílag millum Føroyar og Rusland í bræði.

Sjálvandi skuldu Føroyar havt beinleiðis diplomatiskt samband við Rusland við einum umboðsmanni í Moskva. Ein vinnulívs-orienteraður umboðsmaður/kvinna kundi gjørt, at okkara avtalur um

fiskikvotur verða optimalt røkta fleiri ár framyvir, at okkara verksmiðuskip fáa loyvi at keypa kvotur í Barentshavinum, slóðað fyri innflutningi av vörum úr Ruslandi og at russar fáa loyvi at seta upp ráoljugoymslu á Sundi.

Ikki minst vil sáttmálin við Rusland hava sera stóran týðning fyri útflutning av sild til henda marknað. Vit mugu gera nógv meira við almennum/privatum handelsdelegatiónum til Rusland.

ES

Nú vit hvørki hava rækjur ella laks at útflyta til ES hava vit eina frihandilsavtalu við ES, sum er til stóran fyrimun fyri ES. ES hevur frítt at útflyta, hvat tað skal vera til Føroyar, meðan tað hinvegin eru sera fáar vørur vit kunnu útflyta, td. ongar landbúnaðarvørur. Sokallaða akkumuleringsavtalan vil verða ein stór hjálp fyri okkara fiskivinnu, men heldur ikki á hesum øki hendir nakað. Tað verður sagt, at skrivstovuveldið í EU er so stórt, at avtalan er nærmast forfjónað.

Íslandssáttmálin

Fyrrenn fiskivinnumálini eisini eru greidd til lýtar av avmarkaður dugur í hesum

sáttmála, sum er til fyrimunar fyri Ísland. Sum einhvør normal tjóð verjir Ísland síni fiskiáhugamál sum frægast. Tó er at fegnast um, at Ísland á hvørjum ári letur okkum eina ókeypis fiskikvotu sum hevur stóran fíggarligan týðning fyri okkara fiskivinnu. Íslendarar eru okkara brøður, og tað er at vóna, at avtalan verður fullfíggað, áðrenn alt ov leingi.

Canada/Grønland/Rækjur

Canada og tess fiskileiðir hava havt risastóran týðning fyri Føroyar í mong harrans ár, men ídag hava vit ongar sømdir og sera vánaligt diplomatiskt samband við Canada. Føroysk skip hava ikki loyvi at fara í canadiska havn, so har hava Føroyar sjórænara-status. Onkur idealistur hevur vónað, at Ríkisfelagsskapurin kundi útvega okkum fiskirættindi í Grønlandi, men illa hevur borið til at fingið nakrar kvotur av týðningi, so Grønland er vælsaktans eisini avskrivað.

Nú hevur man so eisini latið rækjufлотan fara av landinum og endi er komin á eina vinnu, sum við eitt sindur av politiskum vælvilja, eitt sindur av studningi og dugnaligum al-

mennum samráðingarfólki, kundi yvirlivað og framhaldandi verið stórt íkast til landsbúskapin. Okkara búskaparfrøðingar og ávísir politikarar siga, at vinnur, sum ikki bera seg, mugu falla, gaman í, men hvat kemur ístaðin? - arbeiðsloysi og uppgávulyndi.

Dupult-skattaavtala við Bretland

Nógv seismiskt virksemi er á landgrunninum, og tað er sannlíkt, at oljuleiting vónandi aftur byrjar hjá okkum framyvir. Hóast oljuvinnan hevur sett ynski fram um at fáa ílag eina dupultskattaavtalu við Bretland, sum er av sera stórum týðningi fyri hesa vinnu, so er lítið ítøkiligt at frætta enn. Tað er at vóna, at Figgjarmálastýrið ger skjótt av og fær hesa avtalu avgreidda.

Svartkjafta-samráðingar

Samráðingarnar við okkara grannalond, sum eru ígongd í lötuni, eru av stórum týðningi, og tað er at vóna, at okkara samráðingarfólk megna uppgávuna og at standa ímóti norskum trýsti og hóttaum, og at vit fáa eina munadygga avtalu í hús. Í hesum føri hava Føroyar

og ES somu áhugamál og við eitt sindur av diplomatiskum hegni mátti borið til at skundað undir akkumuleringsavtaluna við ES á hesari konto.

Samráðingarstovn

Samanumtikið má sigast at ov illa stendur til hjá almennu Føroyum at samskifta við onnur lond og at fáa nóg góðar sømdir við marknaðaravtalam, bilateralum avtalam og fiskikvotum. Atli Dam var ein altjóða viðurkendur statsmaður og samráðingarleiðari og sum fekk góð úrslit Føroyum at frama, tíanverri hevur ongin politikari hagartil lyft arvin eftir hann. Við undantaki av Norðurlandaráðnum og hálkubreytum sýnist umheimurin ikki at hava nakran serliga áhuga hjá okkara politikarum.

Umframt at røkja tær basalu avtalurnar við okkara grannalond, so eiga vit at samstarva nógv meira við tjóðir sum USA, Kina, Japan og Arabaheimin. Sera týðningarmikið er at vit eisini kunnu hava ávíst samband við ST, NATO og OPEC. Har okkara politikarar ikki megna uppgávuna eiga vinnan at verða virkin.

Okkara landssýrismenn mugu gera nógv meira við at fyriskipa handilssferðir

saman við vinnuni og ganga nýggjar leiðir fyri at fáa fiskikvotur og betur handilssambond. Sum ikki einaferð kunnu vit hyggja eftir Íslandi, har vinnan saman við íslensku sendistovuni í Pekingi hevur gjørt eitt sera stórt arbeiði í Kina og eru longu nú fleiri íslenskt feløg etablerað í Kina!

Tá samráðingar fara fram á altjóða støði var tað kanska eitt hugskot, at vit gjørdur ein samráðingarstovn, har okkara bestu juridisku heilum og samráðingarfólki frá vinnulívnum saman við landsstýrinum royndu at fáa sum frægast burturúr.

Sannroyndin er tíanverri, at soleingi Føroyar ikki hava fullveldi og suveren-status koma vit neyvan at sita í fyrstu parkett á altjóða diplomatiska pallinum. Kortini mugu allar góðar kreftir royna at samstarva sum frægast skal lív og høgt livistøði verða á hesum klettum. Vit hava fólkinu men tørva motivatióna og altjóða áræði.

